

NOVA L'ÈRA

NOVA NUOVA

„NOVA DOBA“ izhaja vsako sredo in soboto. — Uredništvo in upraništvo se nahaja v Gorici, Gorso G. Verdi 47, III nad. — Oglasi se računajo po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Celoletna naroč. L. 15. — Polletna naroč. L. 8. — Četletna naroč. L. 4.

Ustavnost in opozicija.

Costituzionalità ed opposizione

V neki številki »Edinosti« razpravlja neki diplomat o ustavnosti, ki v svojem bistvu dopušča opozicijo.

Skratka hoče povedati ta jurist, da opozicija katerekoli si bodi vrste ali smeri je dopustna in priporočljiva, zlasti seveda v slučaju da pride na krivilo »krivična in brezobzirna vlada,« kakor je »k nesreči« ravno sedanja.

Saj je končno predvidevano, da mora vladati »ljudska volja,« koje spoštovanje je predvidevano v vsaki ustavi.

Navidezno je to modrovanje pravilno, toda, ako ga hočemo analizirati, dobimo povsem drugačne zaključke.

Prvotno stališče.

Ako se zamislimo namreč na prvotno stališče, ko se je štatut naše države še le sestavljal, je lahko najti vodilno misel, ki je stremila za tem, da se ohrani t. j. en narod — ena država.

Prava politika je pa ona, ki se tej ideji državne edinosti in enotnosti najbolj približuje.

Ta edinstvo in enotnost pa je najbolje izražena v sodelovanju vseh slojev in manjšin med seboj v sporazumu s predstavnikom države, t. j. krono.

Volja naroda ali države bi morala torej biti ta, da poleg izpolnjevanja štatutarnih jamstev na polju pravice, davčne oblozbe itd. se politično vedno in čim krepkeje vzdržuje za vest državne enotnosti, ki je najboljšje jamstvo proti vnanjim in notranjim sovražnikom.

Narodni razvoj.

Tako prvotno, t. j. leta 1849. V teku času, recimo v razvoju socialne zgodovine, pa so se pojavile tudi druge volje naroda.

Tako se je po vseh državah pojavila internacionala, ki narodnosti noče pripoznavati, kar je protustavno, in se politično klasifikuje za »levičarstvo.«

Za tem smo imeli še hujši val komunizma, ki je hotel s silo prevrtni državo, že dolgo časa pa razjeda konstitucionalnost demokracija, popolarizem itd. itd., same stranke, ki praktično gazijo ustavo, ker želé vsaka svojo lastno državo.

Tej naši trditvi bi na pr. posebno ugovarjala demokracija; toda razumeti jo je treba in gledati njeno delovanje.

Šanse demokracije.

Demokracija ali ljudovlada ima za seboj veliko »šanso« ali opor v dejstvu, da se opira na maso. Pred vsakim vladnim vzkrepom se vprašujejo nje voditelji, kaj poreče, kaj hoče masa. Naš slovenski opozicijski tisk izraža jasno, kaj hoče, recimo, slovenska masa.

Ker je demokracija le zvest izraz masine volje, prihajamo do tega, da se demokracija vlada odteguje vsaki kontroli in ustvarja v državi silno valovanje razbrzdanih strasti, kar šibi državo na notri in na zunaj.

Plutokracija.

V ospredje prihaja le »zlato tele,« ki je edina moč, kaferi se demokratično ljudstvo uklanja, kajti vsakdanja potreba je to, s čemer se vsak posameznik bavi, kar pa končno vedno pomeni več ali manj materijelnega vžitka.

Zato prihaja v vseh demokracijskih državah do tega, da ne ukazuje več morala, gerarhija in krona s svojim svetom, marveč le plutokracija, t. j. najmočnejša skupina kapitalistov.

Zgleda imaš v Franciji, v Ameriki in kjerkoli je doma demokracija.

Slovenci v Italiji so po veliki večini do danes pripadali demokraciji, kar je glavni vzrok njihove nesreče, kajti demokracija jim dovoljuje svobodo kričanja in hujskanja, kar se nazivlja svoboda, nikdar pa njihove volje ne bo vpoštevala, ker po demokracijskih načelih se manjšine ignorirajo, kar pa bode baš za slovenski nacionalizem smrtonosno.

In uno degli ultimi numeri dell'«Edinost», qualcuno discute sulla legalità dell'opposizione che sarebbe ammissibile entro lo stesso Statuto del Regno.

Detto in brevi parole tale leguleo difende la possibilità di qualsiasi opposizione ed in ispecie quando naturalmente venisse al potere un Governo «ingiusto e senza scrupoli, quale «per disgrazia» ci è capitato proprio ora.

Dopotutto è previsto che il governo spetti al popolo la cui sovranità è garantita nello Statuto albertino.

Questa logica ha l'apparenza del vero, ma analizzando questo ipotesi, possiamo arrivare anche a delle conclusioni differenti.

L'idea fondamentale

Se ad esempio torniamo al punto di partenza, quando cioè lo Statuto stava per essere creato è facile rilevare la idea fondamentale di una Nazione — Stato.

La giusta politica è quindi quella che si mantiene entro quest'ordine di idee e si manifesta nella collaborazione di classe in concordia colla Corona.

La volontà della Nazione — Stato dovrebbe quindi oltre che nel rispetto alle idee fondamentali sul campo di giustizia, oneri tributari ecc. ecc. anche esprimersi nella coscienza di tale unità che costituisce una certa garanzia contro i nemici interni come esterni.

Il successivo sviluppo sociale

Così almeno era in origine, cioè nell'anno 1849. Nel corso del tempo o meglio ancora nella storia dello sviluppo sociale si manifestarono però anche delle correnti avverse all'idea costituzionale.

Si sviluppò ad esempio l'internazionale, che non riconosce il principio nazionalista, ciò che in se è anticostituzionale, per cui si ebbe anche la classifica del partito «di sinistra.»

Dopo ciò abbiamo passata ancora una peggiore ondata del comunismo che volle con forza sovvertire lo Stato, ed è da molto tempo che la costituzionalità viene rosa dalla demagogia, popolarismo ecc. ecc., partiti tutti questi che in pratica minano la costituzione in quanto che ognuno desidera il proprio Stato.

A questa nostra asserzione si oppongono per i primi i democratici, ma bisogna capirli ed osservare attentamente la loro attività.

Le „chances“ della democrazia

La democrazia cioè ha delle «chances» importanti in quanto che si appoggia sulle masse.

Prima di iniziare una cosa i democratici si pongono sempre la domanda quale ne potrà essere la ripercussione sulle masse e quali siano i loro veri desideri.

Il vitello d'oro

La stampa opositiva slovena ad esempio è la fedele riproduzione di quello che vogliono le masse slovene.

Essendo quindi la democrazia la fedele manifestazione delle volontà delle masse ne consegue che il Governo in certo quale modo si può anche sottrarre al controllo e provoca nello Stato un violento ondeggiamento delle passioni il che debilita lo Stato di dentro e di fuori, sebbene porti il nome della «libertà».

Alla ribalta comparisce poi «il vitello d'oro», unica forza di attrazione per il popolo democratico che non ha tempo di occuparsi che dei propri bisogni, cioè del maggiore o minore godimento della vita.

Così si spiega che negli Stati soggiogati alla democrazia non regna sovrana la moralità, gerarchia e Corona, ma bensì si installa poderosamente la plutocrazia ovvero il capitalismo democratico. Veggansi gli esempi in Francia e in tutta l'America.

Gli Sloveni in Italia nella loro maggioranza appartennero finora alla corrente democratica, che è la loro maggior disgrazia, poiché è proprio la democrazia che permette a loro di gridare ed aizzarsi vicendevolmente, ma che non potrà mai curarsi dei loro bisogni non permettendo le masse democratiche di valorizzare delle minoranze insignificanti ciò che sarà disastroso proprio per il nazionalismo sloveno.

POLITIČNI PREGLED.

Zbornica deluje.

Zbornica deluje popolnoma normalno. Začela se je razpravljati o proračunu vnanjega ministrstva. Na to se bodo razpravljali posamezni kr. odloki, ki jih je izdala vlada med časom, ko parlament ni funkcioniral.

Najzanimivejša točka na prihodnjih dnevnikih redih je predlog, da se dá tudi ženskam pravico glasovanja pri upravnih, to je občinskih in deželnih volitvah.

Gotovo je, da zbornica ni že deset let tako normalno delovala kakor ravno sedaj.

Delo gre naglo od rok, dočim se prej v zbornici ni slišalo drugega kakor samo prerekanje.

Opoziciji seveda miren potek zborniškega delovanja ni prav nič po volji.

Sedaj so se spravili na posamezne poslance, katerim pri govarjajo, da bi dezertirali iz večine. Toda stvar je že postala javna in ves njih trud do danes ni imel pozitivnega vspeha.

Zadnji vkrepi vlade kažejo pa očitno, da skuša Mussolini razvijati z največjo energijo politiko pomirjanja in vdruženja s svežimi močmi italijanskega naroda in ker so danes tla ugodna, ni izključeno, da se bode že v bližnjem času pokazal na tem polju kak vspeh in razdrobil opozicijsko nalno akcijo, od katere nima noben državljani kake koristi.

Značilne so besede nekega uglednega parlamentarca, ki je rekel:

Noben od pričakovanih dogodkov ni tako blizu kakor misli opozicija, pa tudi ne tako daleč od fašizma, kakor mislijo opozicionalci.

Tako izgledajo stvari na sploh.

«Giornale d'Italia» trdi sicer, da pomoč mora priti od zunaj, to je, da se mora ljud-

stvo potom svojih političnih organov izreči, je-li odobrava sedanji položaj, ki bi bil po mnenju tega lista še vedno ne tako nezdrav.

Vse je odvisno od prvega glasovanja, tedaj se bode pokazalo, koliko ljudi ima vlada na svoji strani in kaj stori Mussolini, ako bi prišel slučajno v manjšino, kar pa bi bilo po dosedanjih poročilih skorda izključeno, ker bojvnik ne živé v edinosti in ravno tako ne tudi pohabljeni, ki imajo svoje številne zastopnike v parlamentu.

48 odlikovancev z zlatimi svetinjami je pa itak že zagotovilo brezpogojno svoj glas Mussolinijevi vladi.

Potemtakem je moč opozicije še velika uganka.

Sklicanje „Ufficijev“.

Danes so se sklicali tako zvali »uffizi«, to so nekaki parlamentarni odbori, ki izdelujejo zborniške predloge.

Danes bodo imeli obilno dela. Pregledati bodo morali razne sodne predloge, ki se tičejo hudodelstev, radi katerih so obtoženi poslanci.

Na to pridejo na vrsto pogodbe zadevajoče izvršitev mirovnih dogovorov v Versaillesu, Trianonu in Neullyu.

Splošno zanimanje je seveda za proračun in tiskovni zakon. Govori se dalje zopet o širšem »premikanju« prefektov in kvestorjev.

Snovi za razprave v zbornici je torej vsekakor dovolj.

Mussolini v luči zunanje politike.

Neki korespondent ameriškega lista »Chicago Tribune«, ki je govoril na predvečer otvoritve poslanske zbornice z ministerskim predsednikom, pripoveduje v imenovanem listu, da mu je rekel Mussolini, da v slučaju potrebe, to je v svrhu udejstvovanja svo-

jega programa na gospodarskem in političnem polju, bi nemudoma zahteval razpuščenje zbornice in diktaturo.

»Mussolini pravi«, nadaljuje dopisovalec omenjenega ameriškega lista, »da dogodki 4. novembra, niso nikakor najresnejši udarec za fašizem po Matteottijevem umoru.«

»Jaz sem tisti,« je rekel Mussolini, »ki zadržujem fašiste, ako bi jim pustil proste roke, bi se opozicija razblinila v prah. Opozicija se trese od strahu in baš na me se ista oporja v lastno zaščito. Oni vedo, da brez mene bi sploh ne mogli obstojati.«

Francoski glasovi.

Na dolgo in široko se bavi s političnim položajem v Italiji »Le temps«, fašizmu gotovo ne posebno naklonjeni list, ker trdi, da so razmere v Italiji zblodene, ker je fašizem italijanske državljane razdvojil.

»Toda«, pravi isti dnevnik, »nikdar se ne sme pozabiti, da je fašizem rešil državo nereda in anarhije, kar mu je šteti v zaslugo, četudi je pozneje zaskrivil marsikak pogrešek.«

»Sicer pa priznava tudi omenjeni francoski list, da oblast in ugled fašizma sta še vedno tako veliki, da se lahko osvoji bodi vseh škodljivih uplivov in polagoma zopet dospe na čisto legalno stališče.

List govori konečno tudi o možnosti, na katero so opozarjali tudi naši notranji listi, da bi namreč baš liberalci in fašisti lahko ustvarili nekako novo, srednjo stranko, s čemer bi zginila nasprotja »med fašisti in protifašisti«.

»Temps« pravi konečno, da Giolitti ni prišel zastoj v Rim in da vseh politikov oči v Italiji danes obračajo na osebe Giolittija, Orlanda in Salandra. Listu vstaja pa opravičen dvom, da bi se Mussolini meni nič, tebi nič kar spustil v pogajanja, dokler ima dejanski še vso oblast v svojih rokah.

Potek beneške konference.

je vsled vladne krize v Jugoslaviji prišel v zastoj.

»Mario Nordio«, dopisnik tržaškega Piccola, poroča da sedaj v četrtkovni večerni izdaji, da je konferenca zopet pričela svoje delovanje.

Pravi, da vlada velika tajnost, drugače pa da gre, kakor bi bilo »s šmirom« namazano.

Mario Nordio je imel namreč priliko govoriti s senatorjem Quartierjem, kateri se je seveda jako previdno izrazil.

Sicer pa Mario Nordio gotovo ne zna čitati jugoslovanskih listov, ki poročajo vse prej kakor o povoljnem poteku beneške konference, zlasti še, ker vsa javnost pritiska na svoje delegate, naj bodo skrajno nepustljivi.

Sicer pa je naša želja, da bi bilo res tako kakor pripoveduje gospod Mario Nordio, vsekakor pa nam ugaja Rvbareva izjava, da če ne bi bilo dife-

renc med Italijo in Jugoslavijo, bi konference sploh ne bilo potreba.

To se pravi odkritosrčno govoriti in ne optimistično sanjati, ker vsak zakotni politik že vé, v kako težkem položaju si stojite obe delegaciji nasproti.

Italija in Nemčija.

Člen 18. 11 priloge mirovne versailske pogodbe določa zmagovalcu pravico vzdržati zaplembo na zasebni lastnini podanikov sovražnih držav tudi po vojni; napram Nemčiji je naša država prostovoljno odstopila od te pravice, s čemer se vzpostavijo pristranejši odnosi med Italijo in Nemčijo, koja poslednja se ni upala investirati svojih kapitalov v italijanski državi, kjer bi bili temeljem omenjenega člena mirovne pogodbe vsak hip izpostavljeni nevarnosti zaplembe.

Anglo - Franko - Belgijski sporazum.

Po pariških poročilih se deluje z vso vnemo na to, da bi ostala trajna politična zveza med Anglijo, Francijo in Belgijo.

V zadnjem času se je pripetilo namreč več slučajev, ki so kazali na nevarnost, da se bo nekdanja »ententa« popolnoma zdrobila.

Francosko časopisje »L'Espresso« je vsled tega nato, da bi čimprej prišlo do sestanka Herriot - Baldwin, kateremu bi se morala pridružiti seveda tudi Belgija.

Novice iz Jugoslavije.

»Slovenskemu Narodu« poročajo iz Beograda:

Kakor poroča današnja »Politika«, je postalo vprašanje glede razpusta HRSS aktualno ter namerava vlada proti Radičevi stranki v najkrajšem času ukreniti gotove preventivne odredbe. V pravosodnem in notranjem ministrstvu zbirajo obtožbeni material proti Stjepanu Radiću.

Vlada je dalje sklenila na eni prihodnjih sej ministrskega sveta odobriti predlog notranjega ministra, da se ponovno razpusti nemško društvo »Kulturbund«, katerega delovanje je dovolila prejšnja Davidovičeva vlada po intervencij bivšega prosvetnega ministra dr. Korošca, ki je skušal pridobiti Nemce zase in za klerikalno stranko.

Tako torej tepta Jugoslavija kulturne pravice »narodnih manjšin.« Nočemo dostaviti nobenega komentarja, ampak prepuščamo besedo »Goriški Straži« in »Edinosti«, da dasta potrebno lekcijo Jugoslaviji.

Eksclenca Spezzotti v Zadru.

Dne 12. t. m. se je pripeljal v Zadar državni podtajnik finančnega ministrstva Spezzotti, da prisostvuje blagoslovljenju dveh modernih ribiških parnikov, ki jih je vlada podarila italijanski družbi »Sapri«, katera ustanovi v Zadru veliko moderno industrijo za ribje konzerve. Podtajnik Spezzotti

je imel na slavnosti velik govor, v katerem je naglašal, da mora postati Zader mirno predmestje italijanstva tostran Jadrana. Država bo skrbela za to, da zagotovi Zadru v bodočnosti krepak razvoj in blagostanje. Vlada misli zlasti na to, da dobi Zader v resnici dobre, uspešne zveze s svojim zaledjem. Ustanoviti hoče kar najživahnejše zveze in odnosi s jugoslovanskim narodom, kar bo obema narodoma v korist.

Ekscelenca Spezzotti naj blagovoli čitati kritike svojega govora v jugoslovanskem časopisu, da bo videl, kaka razlika je med zatrjevanjem tržaških listov in resnico.

DOPISI.

IZ PRVAČINE.

V sredo zvečer je prišel krik inž. Italo Heiland in otvoril občni zbor, na katerem se nam pokrajinski politični tajnik marsikaj reklo.

Člani in tudi drugi so se udeležili zborovanja, kojega glavni namen je bil izvoliti si novo vodstvo. Zborovanja se je vdeležil tudi podtajnik iz Dornberga gosp. Soldà, on dotni živinozdravnik.

Glasovanja so pokazala, da so blii izvoljeni gospodje Giuseppe Peron, železniški uradnik, župan Furlani Josip, strojevodja Majcen, didaktični ravnatelj Zorn, občinski tajnik Gregorič Emilio in trgovec Pietro Zuttioni.

Za političnega tajnika je bil izvoljen prvoimenovani.

Koncem se je prvaškemu fašiju pridružila tudi ženska skupina, ki šteje do danes kakih 15 članic. Določilo se je, da na prihodnjem zborovanju se določi program podrobnejšega delovanja.

S gorkim slovesom se je politični tajnik inž. Italo Heiland poslovil od navzočih.

IZ PODGORE.

Nas je obiskal pokrajinski tajnik inž. Italo Heiland v četrtek zvečer.

Člani so se polnoštevilno odzvali povabilu. Bilo jih je kakih 50.

Politični in pokrajinski tajnik inž. Italo Heiland je v izbornem nagovoru pojasnil sedanji politični položaj in spodbujal člane k resnemu delovanju in vztrajnosti.

Nato se je razmotrivalo vprašanje rekonstitucije ondotnega direktorija.

Pri glasovanju so bili izvoljeni: inž. Italo Heiland, občanika gospoda Gregorij in Nemec, Stefanelli, inž. Boffa, gosp. Romanin in Grignetti Fernando.

Zborovanje se je vršilo jako živahno in gledé na številne krajevne potrebe se je sklenilo, da se čimprej skliče večje zborovanje, pri katerem pridejo v razpravo krajevni interesi.

Z živjo-klici na kralja in Mussolinija so se zborovalci razšli. Pri nas kljub mnogim

omahljivcem, ki se iz sebičnih namenov ne vedo, kateri stranki se priključiti, stvar vidno napreduje.

TOLMIN.

Pri nas se je te dni zgodila velika nesreča. Neka trdka Ziboldi pobira v hribovju železje, ki je ostalo po vojni po strelskih jarkih in senožetih, ki so večkrat skoro nedostopne.

Zato so napravili žično zvezzo, po kateri spravljajo delavci kovinske ostanke v dolino.

V četrtek sta se vozila po žici dva delavca iz Vidma. Nesreča je hotela, da se je voziček, ki visi na žici nenadoma odprl tako, da sta oba strbunknila iz višine ne tla. Jeden izmed njiju, po imenu Antonio Magnon je bil pri tej priči mrtev, ker je udaril z glavo ob tla, drugi, Antonio Curdel, pa jo je odnesel le z lahkim praskami.

Po sodnem ogledu je bil prvi pokopan, drugi pa je šel sam domov.

IZ TEMNICE.

Kakor vidite gosp. urednik o razmerah v naši občini pišejo mnogo — drugi časopisi. Mi na vse članke ne odgovorjamo, ker bi bilo zastoj, ker nasprotnikov a la Stepančič in njegovih pristašev itak ne bomo nikdar prepričali in zato naj imajo prav, dokler mislijo, da imajo res prav.

Razhudila jih je namreč lepa slavnost, ki se je razvila ob slovesni otvoritvi nove šole.

Prišel nas je obiskat gosp. podprefekt iz Gorice, ki je bil od nas prav pristrčno sprejet.

Držal nam je tudi pristrčen nagovor, iz katerega je vsak lahko posnel, kako zavijajo naši nasprotniki, ki vidijo v vsakem javnem funkcionarju le svojega sovražnika, seveda, ako bomo sami hoteli imeti sovražnike, jih bomo tudi vedno imeli. Nam pa je na tem, da mirno živimo in spoštujemo italijanski narod, kar smo izkazali tudi s tem, da smo se v svečanem sprevodu podali k spomeniku padlih v Kostanjevici in se tam v znak spoštovanja do padlih pomudili. O tem seveda ne poročati ne »Straža« ne »Edinost«.

Milični vojaki so javni organi.

Dne 4. novembra so v Genovi karabinirji aretirali nekega Giacomo Candeco in nekega Giovanni Angelo, ker sta bila obtožena, da žalita in dejansko napadala miličnega vojaka Dominika Savonitti.

V četrtek sta stala pred sodnikom v Vidmu. Zagovornik ju je branil trdeč, da milični vojaki niso javni organi. Sodnik pa je bil ravno nasprotnega mnenja, radi česar je dobil Candoro šest dni zapore, Angeli pa je bil oproščen.

Dražba erarskih konj.

Konjiški regiment »Monferrato« objavlja, da dne 25. novembra se vrši v Vidmu, na trgu Umberto I. ob devetih predpoldne javna dražba reformiranih konj.

Oddajo se najboljšemu ponudniku, vsled česar mora vsaka ponudba presegati vsaj ceno, ki znaša pri posameznih konjih kakor sledi:

Konj »Sabato«, vskljena cenan Konj »Sabato«, vskljena cena L 300

» »Usuraio«, » » » 500
» »Vino«, » » » 500
» »Veschila«, » » » 700
» »Acqua«, » » » 600
» »Brulicchia«, » » » 800
» »Razzo«, » » » 700
» »Serbia«, » » » 400
» »Sanguet«, » » » 500
» »Sperone«, » » » 500
» »Scovolo«, » » » 800
» »Sbandato«, » » » 300
» »Volpino«, » » » 500
» »Tizzo«, » » » 400
» »Bisognoso«, » » » 500
» »Biografo«, » » » 600

Poleg zdražene cene je treba plačati še 5% za kolekrovine in razne troške.

Konje morajo zdražitelji takoj odpeljati iz lice mesta.

Moč zlata.

Čim je izbruhnila svetovna vojna, je zlato skoraj povsod izginilo iz prometa. Evropske države so na vse načine zbirale zlato in pozivale prebivalstvo, naj daruje v vojne svrhe ne le cekine, temveč tudi izdelke iz zlata. V Nemčiji je država zamenjala darovane zlate predmete s pozlačenimi ali celo železnimi, ki so služili kot nekak dokaz, da je dotični državljani izpolnil svojo dolžnost. Na Angleškem sicer niso uradno prekinili razmenjave bankovcev na zlato, vendar pa je javno mnenje sililo vsakogar, da ni zahteval za svoj papirni denar zlata.

Po vojni je obveljal sistem papirnatega denarja, ki ima večinoma samo še fiktivno zlato podlago. Jasno je, da v ne normalnih razmerah tudi denarni promet ne more biti normalen. S tem pa se ni rečeno, da mora tako biti. In res nismo opazili do letošnjega leta v denarnem prometu nikakih bistvenih sprememb. Šele letos je postalo vprašanje vloge, ki jo je igralo zlato, v finančni politiki, zopet aktualno. Ta preokret v naziranju se je pojavil najprej v onih državah, kjer je devalvacija najbolj prizadela valuto. Avstrija, Nemčija, Poljska, Madžarska in celo sovjetska Rusija so se fiktivno že vrstile k računanju v zlato. Tu je treba ločiti pojme: zlata še ni v prometu nikjer. V vseh omenjenih državah pa velja za denarno edinico. Pogodbe se sklepajo v zlatih markah, zlatih kronah, »zlatih« itd. Ponemod se vrača zlato kot izmenjalna edinica ne neposredno, marveč potomo dolarja. To ima za posledico, da mnogi ne razumejo pravega smisla tega, kar se godi. Splo-

šno mislijo, da gre tu za zaupanje napram Zedinjenim državam. V tem pa je narodno gospodarstvo Zedinjenih držav preživelo zadnja leta več težkih kriz. Na tečaju dolarja se te krize sploh niso poznale. Zakaj? Zato, ker je ostal dolar ves čas valuta z neomejeno svobodno razmenjavo na zlato. Vendar je bilo mogoče stopiti v federalno banko, predložiti katerokoli količino papirnatih dolarjev in odpeljati s seboj če treba celi vagon zlata. Računi v dolarjih so bili samo maskirani računi v zlato. In tako je dolar slednjič premagal in izpodrinil celo v Evropi angleški funt, dasi je bila za mnoge države trgovina z Angleško važnejša. Kako to? Zakaj angleškega funta sedaj ni mogoče razmenjati na zlato in zakaj stoji 10 do 15% pod pariteto?

Evropa ni mogla niti prav odpreti ust, ko je vse nieno središče in vzhod že sprejel zlato za podlago finančnih in kreditnih operacij. Švedska je celo kot prva država v Evropi že vpostavila svobodno razmenjavo svojih novčanic na zlato. Angleška, Švica in Holandska delujejo z vsemi silami na to, da dvignejo svoje valute, ker nočejo zaostati za drugimi državami, marveč se hočejo čimprej povrniti k zlati pariteti. Če obvelja v Nemčiji Dawesov načrt, je zelo verjetno, da se tudi tam kmalu pojavijo kovani denar. Zlata rezerva državne banke je narastla zadnje čase do 40—45 milijonov mark.

Ta povratek k zlati valuti ima tudi svoje nasprotne. — Glavni argumenti proti zlatu govore o tem, da zlato z ozirom na splošno stanje cen ni zanesljivo in da lahko Zedinjene države, ki imajo v svojih rokah dobro polovico vsega zlata, kadarkoli hočejo, uprizore »revolucijo cen« s tem, da vržejo na denarni trg velike količine zlata. V primeri z ugodnostmi, ki jih nudi zlata valuta, ti argumenti ne zadoštujejo. Človeška volja je izbrala zlato za edinico izmenjave in človeške izkušnje so pokazale, da je zlato v tem slučaju najbolj prikladno. Vsi poskusi, da bi gospodarski aparat funkcioniral brez zlata, so se doslej izjalovili. Njegova sila je baš v tem, da vrednost zelo malo zavisi od človeške volje. Cela vrsta revolucij narnih vlad od francoskega konventa do ruskih boljševikov, je skušala odpraviti zlato. In četudi so mu odvzeli vse formalne pravice, je zlato vendar ohranilo svojo vrednost. To vrednost je mogoče z gonjo znižati, ne pa uničiti. Seveda je tudi zlato podvrženo zakonu o ponudbi in povpraševanju. Ali kolebanje njegove vrednosti je mogoče samo v gotovih mejah, dočim je izkušnja pokazala, da papirni denar v tem slučaju ne pozna nobene meje. Malo je verjetnosti, da bi se moglo zlato v doglednem času recimo dvakrat poceniti.

Edina nevarnost je ta, če bi človeški duh izumil način, kako proizvajati zlato poceni in v neomejeni količini. Tedaj bi seveda njegova vrednost padla. Ali »filozofskega kamna« ni še nihče našel. Nedavni izum nemškega profesorja Mite nima nobenega praktičnega pomena, ker bi morali uničiti za več tisoč mark živega sre-

bra, da dobimo za eno marko zlata. Obenem s težnjo za obnovo novitvijo normalnega gospodarskega življenja opazamo splošno zahtevo po zlati valuti, in ko se uveljavi ta zahteva v Nemčiji in Angliji, se bodo morale tudi vse ostale države zamisliti nad tem problemom. Romanske države bodo bržkone prej ali slej prisiljene po-

klicati na pomoč devalvacije (Francija približno 3 franke = 1 zlati frank, Italija 4 lire = 1 zlati lira in Španija 2 pezeti = 1 zlati pezeta). Tedaj obvelja v Evropi, izvzemši Balkan, zopet zlata valuta, a izven Evrope je zlato itak z malimi izjemami ohranilo svojo moč. V državah, ki so politično najbolj omajane, kakor Kitajska,

Mehika, Peru itd. je postal zlato in srebrni denar nujno potreben, ker ni nihče več zaupal bankovcem.

Izdaja konsorcij »Nove dobe«.

Odgovorni urednik: Josip Peterač.

Tiska Narodna tiskarna.

Vozni red železnic, (Julijske Benečije)

veljaven od 1. novembra 1924 dalje

Videm-Gorica-Trst.

Km.	Videm	Buttrio	Manzano	S. Giov. Manz.	Cormons	Kopriva	Mossa	Ločnik	Gorica	Rubje - Sov.	Gradisca-Sdr.	Sagrado	Redipuglia	Ronchi	Monfalcone	Devin-Sistjana	Vižovlje	Bivio	Sv. Križ	Ginjan	Miramar	Trst I. P.
—	5.10	7.50	10.10	12.05	14.55	17.45	20.16															
10	5.21	8.01	10.21		13.07	17.57	20.25															
15	5.28	8.08			15.14	18.04	20.32															
17	5.33	8.13	10.31		15.20	18.09	20.37															
21	5.40	8.20	10.39	12.25	15.30	18.17	20.42															
25	5.46	8.26			15.37	18.23	20.49															
28	5.51	8.31	10.49		15.43	18.29	20.54															
30	5.57	8.36			15.48	18.34	20.59															
32	6.05	8.42	11.02	12.42	16.00	18.45	21.06															
38	6.15	8.52	11.12		16.15		21.16															
43	6.23	9.00	11.20	12.58	16.23		21.24															
45	6.29	9.06	11.26	13.04	16.30		21.30															
47	6.34	9.11	11.31		16.36		21.35															
51	6.41	9.18	11.39		16.43		21.41															
55	6.53	9.50	11.46	13.25	16.55		21.48															
62	7.08	10.05			17.09		22.08															
65	7.15	10.11			17.15		22.14															
67	7.22	10.17			17.21		22.20															
76	7.28	10.23			17.28		22.27															
77	7.33	10.28			17.33		22.32															
85	7.38	10.32			17.37		22.36															
87	7.45	10.40	12.30	10.05	17.45		22.45															

Trst-Gorica-Videm.

Km.	Trst I. P.	Miramar	Ginjan	Sv. Križ	Bivio	Vižovlje	Devin-Sistjana	Monfalcone	Ronchi	Redipuglia	Sagrado	Gradisca Sdr.	Rubje-Sovod.	Gorica	Ločnik	Mossa	Kopriva	Cormons	S. Giov. Manz.	Manzano	Buttrio	Videm
—	5.35	8.30	13.30	17.05	19.45																	
8	5.53	8.48	13.48		20.01																	
9	5.59	8.53	13.53		20.06																	
11	6.07	9.00	14.00		20.13																	
18	6.14	9.08	14.08		20.20																	
20	6.19	9.13	14.13		20.25																	
23	6.24	9.18	14.18		20.30																	
30	6.38	9.33	14.37	17.50	20.44																	
34	6.45	9.41		17.57	20.51																	
38	6.52	9.48	14.44		20.53																	
40	6.59	9.54	14.51	18.08	21.09																	
42	7.05	10.00	14.57	18.14	21.17																	
47	7.14	10.08	15.03		21.18																	
53	6.06	7.36	10.20	15.11	18.32	21.32																
55	6.12	7.42	10.26	15.25		21.38																
57	6.18	7.48	10.32	15.31	18.41	21.43																
60	6.23	7.53	10.38	15.36		21.48																
64	6.29	7.59	10.46	15.45	18.51	21.54																
68	6.37	8.08	10.55	15.53	18.59	22.02																
70	6.43	8.13	11.01	15.58		22.07																
75	6.49	8.20	11.08	16.05	19.08	22.14																
85	7.00	8.30	11.20	16.15	19.18	22.25																

Ajdovščina-Gorica

odh.	Ajdovščina	Sv. Križ	Dobravlj	Kamnje	Batuje	Dornberg	Prvačina	odh.	Prvačina	Volčjadraga	St. Peter	dob.	Gorica (J. postaja)
4.35	11.10	16.45						5.30	12.25	17.45			
4.44	11.25	16.55						5.38	12.33	17.53			
4.51	11.32	17.02						5.52	12.47	18.07			
5.00	11.41	17.11						6.00	12.56	18.15			
5.11	11.54	17.23											
5.22	12.06	17.35											
5.27	12.11	17.40											

Trst-St. Peter-Postojna

Km.	Trst	Miramar	Ginjan	Sv. Križ	Nabrežina	Prosek	Opčine	Sežana	Divača	Dol. Ležeče	St. Peter	Prestranek	Postojna
—	0.05	5.01	6.50	9.25	11.05	13.50	16.40	19.15					
7	5.20		9.45		14.12	17.01							
11	5.27				14.20	17.08							
17	5.42	7.26	10.11	11.40	14.44	17.24	19.50						
24	5.58				15.00	17.42							
28	6.08		10.39		15.10	17.53							
35	6.22		10.53		15.24	18.08	20.26						
45	6.40	8.19	11.11	12.30	15.43	18.28	20.40						
57	6.57				16.00	18.46							
69	doh. 2.06	7.13	8.52		13.01		19.10	21.17					
75	odh. 2.08	7.16	8.57	11.55	13.05	16.30		21.22					
82	2.25	7.35	9.15	12.15	13.25	16.50	19.30	21.39					

Postojna-St. Peter-Trst

Km.	Postojna	Prestranek	St. Peter	Dol. Ležeče	Divača	Sežana	Opčine	Prosek	Nabrežina	Sv. Križ	Ginjan	Miramar	Trst
—	2.20	5.11	8.05	10.12	15.05	18.00	19.35	21.05					
7	5.22	8.15	10.24	15.27	17.00	18.23	19.54	21.28					
13	5.24	8.20	10.29		17.10	18.28	20.00	21.50					
25	5.40	10.45			18.44		22.06						
37	5.57	8.47	11.02	15.53	17.37	19.03	20.27	22.27					
47	6.11	8.59	11.15	16.05	17.49	19.17		22.41					
54	6.21		11.26		18.00	19.29		22.53					
58	6.28		11.33			19.36		23.01					
65	6.38	9.20	11.43	16.26	18.12	19.43	20.59	23.18					
71	6.47		11.52			19.57		23.27					
74	6.52		11.57			20.02		23.32					
82	6.56		12.01			20.06		23.36					
	4.10	7.05	9.41	12.10	16.52	18.30	20.15	21.20	23.45				

St. Peter na Krasu-Reka in nazaj

Km.	St. Peter na Krasu	Kilovč	Trnovo-Bistrica	Šapljan	Jordani	Volosko-Opatije	Reka (Flume)
9.11	11.51	16.25	21.55				
9.14	12.05	16.43	22.09	9			
9.30	12.21	16.59	22.25	16			
9.49	12.40	17.48	22.43	28			
10.08	12.59	17.37	23.02	40			
10.17	13.07	17.47	23.12	46			
10.30	13.20	18.00	23.25	60			
	8.00	10.12	17.00	21.05			
	7.41	9.52	16.42	20.45			
	7.24	9.35	16.26	20.28			
	7.01	9.12	16.05	20.05			
	6.42	8.53	15.47	19.47			
	6.20	8.31	15.26	19.26			
	5.50	8.05	15.00	19.00			

Divača — Herpelje-Kozina — Herpelje-Kozina — Divača

odh.	Divača	Herpelje-Kozina	Herpelje-Kozina	odh.	Divača
6.00	12.50	19.05	6.35	13.27	19.36
			9.25	14.45	19.55
			10.00	15.19	20.22

Trst — Herpelje-Kozina — Herpelje-Kozina — Trst

Odh.	5.20		Doh.	6.22	Odh.	6.40		Doh.	7.30
	12.40	→		13.37		9.10	→		10.05
	18.20			19.22		14.40			15.30
						20.06			21. —